

Управління культури
Хмельницької облдержадміністрації

Державна обласна універсальна
наукова бібліотека ім. М. Островського

**Календар
знаменних і пам'ятних дат
Хмельниччини
на 2001 рік**

Хмельницький
2000

92.5(4Укр-4ХМЕ)
К14

Управління культури
Хмельницької облдержадміністрації

Державна обласна універсальна
наукова бібліотека ім. М. Островського

**Календар
знаменних і пам'ятних дат
Хмельниччини
на 2001 рік**

Хмельницька ОУНБ

1160684

Хмельницький
2000

Островського
5-кв

ПЕРЕДМОВА

“Календарі знаменних і пам’ятних дат Хмельниччини” видаються Хмельницькою обласною науковою бібліотекою ім. М.Островського з 1966 року. Мета їх — надати бібліотечним працівникам, читачам, усім, хто цікавиться краєзнавством, довідковий матеріал про важливі події в історії області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, які життям і діяльністю пов’язані з Хмельниччиною.

Пропонований випуск відкривається хронологічним переліком основних знаменних і пам’ятних дат 2001 року. Деякі з них супроводжуються текстовими довідками та бібліографічними списками літератури. Такі дати позначені у переліку зірочками.*

У бібліографічних списках література групується в логічній послідовності.

Суттєву допомогу у підготовці “Календаря” надали краєзнавці Є.Д. Назаренко, А.В. Сваричевський та співробітник Хмельницького обласного краєзнавчого музею С.М. Єскюнін.

Відбір літератури завершено у вересні 2000 року.

Складач: **С.Михайлова**

Редактор: **В.Мельник**

Відповідальна за випуск: **С.Карван**

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕЛІК ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ НА 2001 РІК

- 1 СІЧНЯ — 135 років з часу заснування Кам'янець-Подільської центральної міської бібліотеки ім. В.П. Затонського.
- 1 СІЧНЯ — 80 років від дня народження Петра Михайловича Шморгуна — українського історика, доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки України. Народився в с.Осламово Віньковецького р-ну.
- 1 СІЧНЯ — 10 років з часу виходу першого номера газети “Кам'янець-Подільський вісник” — органу Кам'янець-Подільської міської Ради.
- 2 СІЧНЯ* — 65 років від дня народження Івана Йосиповича Юзвишина — академіка, доктора інформаціологічних наук, творця теорій інформаційних систем і мереж, президента Міжнародної Академії інформаційних систем і мереж, президента Міжнародної Академії інформатизації. Народився в Віньківцях.
- 10 СІЧНЯ — 125 років від дня народження Василя Івановича Яворського (1876-1974) — вченого-геолога та палеонтолога, Героя Соціалістичної Праці, заслуженого діяча науки і техніки Росії, лауреата Державної премії СРСР. Народився в м. Кам'янці-Подільському.
- 12 СІЧНЯ — 85 років від дня народження Василя Семеновича Слободзяна (1916-1942) — Героя Радянського Союзу, уродженця с. Бахматівці Хмельницького р-ну.
- 16 СІЧНЯ — 80 років від дня народження І.Я. Бойчака (1921-1972) — критика, прозаїка, кандидата філологічних наук, автора численних нарисів, рецензій про творчість українських письменників. Народився в с. Піддубці Славутського р-ну.
- 23 СІЧНЯ* — 80 років від дня народження Володимира Самійловича Семеновського (1921-1992) — українського поета, автора збірок “Де Дністер і Збруч”, “В єдинім строю”, “Сяйво калини”, “Солов'ї прилетіли”. Народився в с.Кривин Славутського р-ну.

- 23 СІЧНЯ — 80 років від дня народження Степана Івановича Хоптяра (1921-1945) — Героя Радянського Союзу. Народився в с. Грабина Ярмолинецького р-ну.
- 25 СІЧНЯ — 80 років тому (1921) в Проскурові почала виходити газета “Часовой труда”.
- 27 СІЧНЯ — 80 років від дня народження Олексія Петровича Сидоришина (1921-1945) — Героя Радянського Союзу. Народився в с.Йосипівка Старосинявського р-ну.
- 30 СІЧНЯ — 80 років з часу виходу першого номера газети “Трудівник Полісся” — органу Славутської міської та районної ради.

* * *

- 3 ЛЮТОГО — 95 років від дня народження Сергія Васильовича Кукурузи (1906-1979) — українського і казахського художника-графіка. Народився в с. Подільське Кам'янець – Подільського р-ну.
- 6 ЛЮТОГО* — 100 років з часу заснування Хмельницької державної обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М. Островського (1901).
- 15 ЛЮТОГО — 135 років від дня народження Гната Павловича Житецького (1866-1929) — історика, літературознавця. Син П.Г.Житецького. Народився в м. Кам'янці – Подільському.
- 15 ЛЮТОГО — 80 років від дня народження Дмитра Івановича Брика (1921-1992) — краєзнавця Поділля, художника, мистецтвознавця, педагога. Уродженець Красnodарського краю. З 1944 р. проживав у Кам'янці – Подільському.
- 16 ЛЮТОГО — 85 років від дня народження Василя Миколайовича Баженова (1916-1995) — російського прозаїка. Народився у с. Капшино Калінінградської обл. З повоєнного часу проживав на Хмельниччині.
- 17 ЛЮТОГО — 90 років від дня народження та 60 років від дня смерті (у жовтні) Шимона Рафаїловича Гольденберга (1911-1941) — поета, прозаїка, учасника Великої Вітчизняної війни. народився в с. Купіль Волочиського р-ну.
- 17 ЛЮТОГО — 65 років від дня народження Віталія Станіславовича Кузіна — поета, члена Хмельницької літературної спілки “Поділля”.

- 17 ЛЮТОГО — 15 років від дня відкриття (1986) художнього музею у Хмельницькому.
- 23 ЛЮТОГО — 80 років від дня народження Михайла Ілліча Щербаня (1921-2000) — українського фізикогеографа, дослідника Поділля, доктора географічних наук, професора, лауреата Державної премії. Народився в с. Зарічанка Червоногородського р-ну.
- 25 ЛЮТОГО — 130 років від дня народження Лесі Українки (1871-1913) — видатної української поетеси, яка неодноразово була у Полонному.
- 26 ЛЮТОГО — 80 років тому (1921) перейменовано Український державний університет у Кам'янці-Подільському у Вищий інститут народної освіти (нині Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет).

* * *

- 2 БЕРЕЗНЯ — 80 років від дня народження Володимира Пилиповича Фарфоровського — вченого – педагога, доктора педагогічних наук, професора. Народився в с.Турчинці Городоцького р-ну.
- 7 БЕРЕЗНЯ — 70 років від дня народження Володимира Самійловича Касаковича — поета. Народився в Мінську. З 1946 року проживає на Хмельниччині.
- 10 БЕРЕЗНЯ — 80 років від дня народження Домініка Івановича Водзінського — доктора педагогічних наук, професора. Народився в с. Салиха Красилівського р-ну.
- 11 БЕРЕЗНЯ — 60 років від дня народження Миколи Івановича Коломійця — поета, члена обласної організації Національної Спілки письменників України, лауреата обласної літературної премії ім. В.Булаєнка.
- 14 БЕРЕЗНЯ — 60 років тому (1941) згідно постанови ЦК ВКП(б) і Раднаркому СРСР Проскурів став обласним центром Кам'янець – Подільської області.
- 14 БЕРЕЗНЯ — 80 років від дня народження Сергія Давидовича Козака (1921-1993) — українського співака, композитора, народного артиста України, поета і прозаїка. Народився в с. Старий Кривин Славутського р-ну.
- 16 БЕРЕЗНЯ — 130 років від дня народження Миколи Григоровича Бурачека (1871-1942) — українського живописця – пейзажиста, заслуженого діяча мистецтв України. Народився в Летичеві.

23 БЕРЕЗНЯ — 215 років від дня народження Олексія Петровича Юшневського (1786-1844) — декабриста, одного з керівників Південного товариства декабристів, члена його директорії з 1822 року. Народився в Подільській губернії у дворянській сім'ї. За деякими джерелами місцем народження вважається Кам'янець-Подільський.

30 БЕРЕЗНЯ — 85 років від дня народження Дарії Микитівни Доброчаєвої — українського ботаніка, доктора біологічних наук, заслуженого діяча науки, лауреата Державної премії України. Уродженка с. Хижики Старокостянтинівського р-ну.

БЕРЕЗЕНЬ — 440 років з часу заснування міста Старокостянтинова.

БЕРЕЗЕНЬ — 90 років від дня народження Миколи Андрійовича Храновського (1911-1943) — одного із керівників Проксурівського підпілля. Народився в м. Одесі, згодом сім'я переїхала і проживала у с. Гатна Деражнянського р-ну.

БЕРЕЗЕНЬ — 30 років з часу заснування Меджибізького історико-етнографічного музею.

* * *

10 КВІТНЯ — 85 років від дня народження Василя Яковича Межа — краєзнавця, дослідника та популяризатора історії Старокостянтинівщини, заслуженого вчителя України. Народився в с. Решнівка Старокостянтинівського р-ну.

18 КВІТНЯ — 85 років від дня народження Володимира Самійловича Бабляка (1916-1970) — українського письменника, автора роману-трилогії “Вишневий сад”, дилогії “Жванчик”, ряду оповідань. Народився в с. Великий Жванчик Дунаєвецького р-ну.

22 квітня — 75 років від дня народження Юрія Петровича Фастенка — українського живописця та графіка. Народився в м. Кам'янці-Подільському.

23 КВІТНЯ — 110 років від дня народження Олександра Васильовича Багрія (1891-1949) — українського, російського та азербайджанського літературознавця, фольклориста, бібліографа, професора. Народився в Летичеві.

24 КВІТНЯ — 100 років від дня народження Сави Захаровича Божка (1901-1947) — українського письменника. У 1924 р. в Кам'янці-Подільському налагодив випуск окружної газети “Червоний кордон”. 1938 р. безпідставно репресований.

- 25 КВІТНЯ — 75 років від дня народження Олени Семенівни Алексеевої — доктора сільськогосподарських наук, академіка. З 1971 року працює в Кам'янець-Подільській державній аграрно-технічній академії. Уродженка Дніпропетровської області.
- 26 КВІТНЯ — 70 років від дня народження Вадима Петровича Шептицького — краєзнавця Хмельниччини, публіциста, члена Спілки журналістів України.
- 27 КВІТНЯ — 75 років від дня народження Миколи Миколайовича Євтушка (1926-1993) — історика-краєзнавця Хмельниччини, одного з організаторів краєзнавчого руху на Старокостянтинівщині.
- 28 КВІТНЯ — 80 років від дня народження Михайла Павловича Мевша (1921-1944) — Героя Радянського Союзу. Народився в с.Подільське Деражнянського р-ну.
- 29 КВІТНЯ — 120 років від дня народження Катерини Андріївни Рубчакової (1881-1919) — української драматичної актриси, співачки, педагога. Виступала на сценах Кам'янця-Подільського, Проскурова. Померла в с.Зіньківці сучасного Кам'янець-Подільського р-ну.
- КВІТЕНЬ — 855 років з часу першої літописної згадки про Меджибіж (1146).

* * *

- 3 ТРАВНЯ — 40 років від дня смерті Олексія Івановича Барановича (1892-1961) — відомого українського історика, доктора історичних наук. Народився в м.Старокостянтиніві.
- 4 ТРАВНЯ — 95 років з часу заснування "Просвіти" на Поділлі.
- 5 ТРАВНЯ — 70 років від дня народження Миколи Кіндратовича Кондратюка — українського співака, педагога та громадського діяча, народного артиста СРСР, лауреата Державної премії ім. Т.Г.Шевченка. Народився в м.Старокостянтиніві.
- 15 ТРАВНЯ — 80 років від дня народження Іллі Григоровича Рисюка (1921-1945) — Героя Радянського Союзу. Народився в с.Соколівка Ярмолинецького р-ну.
- 18 ТРАВНЯ — 60 років від дня народження Олега Михайловича Приходнюка — українського археолога, подільсьзнавця, доктора історичних наук, лауреата Державної премії України. Народився в м.Хмельницькому.
- 19 ТРАВНЯ — 75 років від дня народження Миколи Степановича Жигара — поета, члена Хмельницької міської літературної спілки "Поділля". Народився в с.Юхимівці Волочиського р-ну.

21 ТРАВНЯ* — 65 років від дня народження Івана Васильовича Рибицького — поета, автора багатьох поетичних збірок. Народився в с.Цвіхота Славутського р-ну.

31 ТРАВНЯ — 105 років від дня народження Олени Сергіївни Осліковської (1896-1990) — прозаїка, публіциста, кандидата економічних наук, почесного громадянина м.Летичева. Народилася в м.Летичеві.

ТРАВЕНЬ — 205 років від дня народження Степана Хомича Хотовицького (1796-1885) — відомого російського та українського акушера і педіатра, академіка Петербурзької МХА, заслуженого професора. Народився в м.Красилові.

* * *

1 ЧЕРВНЯ — 80 років від дня народження Івана Івановича Сварника (1921-1989) — поета, прозаїка, перекладача. Народився в с.Лисогірка Дунаєвецького р-ну.

5 ЧЕРВНЯ — 60 років від дня народження Галини Йосипівни Ісаєнко — поетеси, члена Хмельницької міської літературної спілки “Поділля”. Народилася в с.Вовковищі Деражнянського р-ну.

7 ЧЕРВНЯ — 115 років від дня народження Костянтина Віталі-йовича Широцького (1886-1919) — краєзнавця Поділля, етнографа, фольклориста. У 1906 році закінчив Кам’янець-Подільську духовну семінарію. З 1918 року працював професором Кам’янець-Подільського Українського державного університету. Досліджував мистецтво, культуру, історію, побут, звичаї, фольклор України й Поділля XIX - поч. XX ст. Учасник 7-ми подільських етнографічних експедицій (1901-1914).

7 ЧЕРВНЯ — 60 років від дня народження Віталія Васильовича Нечитайла — історика, кандидата історичних наук, професора Кам’янець-Подільського педуніверситету, поета, члена обласної організації Національної Спілки письменників України, лауреата літературних премій імені В.Булаєнка та М.Годованця.

9 ЧЕРВНЯ — 55 років від дня народження Віктора Олександровича Лінника — поета, автора збірок поезії “До мети”, “Пшеничний пам’ятник” та ін. Народився в с.Судилків Шепетівського р-ну.

10 ЧЕРВНЯ* — 95 років від дня народження Антона Петровича Бринського — прозаїка, Героя Радянського Союзу. Автор книг “По той бік фронту”, “Партизанський кур’єр”, “Бойові супутники мої”, “Моя Андріївка”. Народився в с.Андріївка Чемеровецького р-ну.

- 12 ЧЕРВНЯ — 120 років від дня народження Франца Францовича Лендера (1881-1927) — інженера-конструктора, артилериста, професора, винахідника зенітної гармати. Народився в м. Дунаївцях.
- 14 ЧЕРВНЯ — 70 років з часу виходу першого номера газети “Життя Теофіпольщини” — органу Теофіпольської райради та райдержадміністрації.
- 17 ЧЕРВНЯ — 100 років від дня народження Маргарити Яківни Сенгалевиц (1901-1975) — прозаїка, перекладачки, учасниці I з'їзду письменників СРСР. Автор десятка книг, серед яких “Чарівний мазок”, “Вірші та оповідання”, “Спогади про Коцюбинського” та ін. Народилася в м. Кам'янці-Подільському.
- 27 ЧЕРВНЯ — 55 років від дня народження Валерія Гаязовича Баталова — прозаїка, драматурга. Автор прозових книжок “Останній слід Цезаря”, “Інтерв'ю не для преси”. Народився в с. Крупець Славутського р-ну.
- 30 ЧЕРВНЯ* — 90 років від дня народження Ірини Борисівни Гуревич (1911-1995) — заслуженого діяча мистецтв України, режисера-мультиплікатора. Народилася в смт Летичеві.
- ЧЕРВЕНЬ — 80 років з часу виходу першого номера газети “Зоря Надгориння” — органу Ізяславської райради та райдержадміністрації.

* * *

- 2 ЛИПНЯ — 75 років від дня народження Комунара Савелійовича Беркута — художника станкового живопису. Народився в с. Григорівці Старокостянтинівського р-ну.
- 14 ЛИПНЯ — 90 років від дня народження Євгена Федоровича Шамрая (1911-1980) — доктора біологічних наук, професора, заслуженого діяча науки України. Народився в с. Новоселиця Полонського р-ну.
- 14 ЛИПНЯ — 65 років від дня народження Анатолія Олексійовича Копилова — історика-славіста, поділезнавця, кандидата історичних наук, ректора Кам'янець-Подільського педуніверситету. Народився в м. Шепетівці.
- 17 ЛИПНЯ — 80 років від дня народження Володимира Зельмановича Вайсера (1921-1943) — Героя Радянського Союзу. Народився в м. Хмельницькому.
- 18 ЛИПНЯ — 115 років від дня народження Георгія Семеновича Верецького (1886-1962) — російського графіка, народно-го художника Росії, лауреата Державної премії СРСР. Народився в м. Хмельницькому.

20 ЛИПНЯ — 80 років від дня народження О.М.Вікул —української балерини з діаспори, автора багатьох хореографічних праць. Народилася в м.Кам'янці-Подільському. Проживає в м.Сільвер Спрінг (США).

25 ЛИПНЯ* — 135 років від дня народження Модеста Пилиповича Левицького (1866-1932) — українського письменника, публіциста. Народився в с.Вихилівка Ярмолинецького р-ну.

ЛИПЕНЬ* — 60 років тому (1941) війська гітлерівської Німеччини та її союзників окупували територію Кам'янець-Подільської області (нині Хмельницької).

ЛИПЕНЬ — 60 років тому (1941) у Славуті фашистськими окупантами створено табір смерті радянських військовополонених.

ЛИПЕНЬ — 20 років тому (1981) став до ладу “Хмельницьклегпром” (з 1995р. — ЗАТ “Хмельницьклегпром”).

* * *

2 СЕРПНЯ — 80 років від дня народження Бориса Андрійовича Сугерова (1921-1943) — Героя Радянського Союзу. Народився в с.Ходорівці Кам'янець-Подільського р-ну.

5 СЕРПНЯ — 80 років з часу виходу першого номера газети “Новий шлях” — органу Полонської райради та райдержадміністрації.

18 СЕРПНЯ — 130 років від дня смерті Анатолія Патрикійовича Свидницького (1834-1871) — українського письменника, фольклориста, етнографа. В 1851-1856 рр. навчався в Кам'янець-Подільській духовній семінарії.

22 СЕРПНЯ — 10 років з часу створення Хмельницького обласного державного телебачення.

* * *

11 ВЕРЕСНЯ — 100 років від дня народження Самійла Григоровича Колчинського (1901-1975) — заслуженого артиста України. Працював в Хмельницькому обласному театрі ім. Г.І. Петровського з 1946 по 1975 рр.

13 ВЕРЕСНЯ — 65 років від дня народження Володимира Терентійовича Михайличенка (1936-1978) — поета-шістдесятника. Працював у Хмельницькій районній газеті “Прибузька зоря” у 1969-1971 рр.

27 ВЕРЕСНЯ — 70 років від дня народження Радомира Івановича Сіліна — доктора технічних наук, професора. З грудня 1974 року — ректор ТУПу. Почесний громадянин м. Хмельницького. Народився в м. Курську.

ВЕРЕСЕНЬ — 905 років з часу заснування м. Ізяслава (1096).
ВЕРЕСЕНЬ — 5 років з часу виходу першого номера обласного науково-методичного журналу “Педагогічний вісник” — органу управління освіти і науки Хмельницької облдержадміністрації.
ВЕРЕСЕНЬ — 5 років з часу відкриття музею історії м. Хмельницького.

* * *

- 1 ЖОВТНЯ — 90 років від дня народження Володимира Петровича Майборського (1911-1986) — Героя Радянського Союзу. Народився в с. Зінки Білогірського р-ну.
- 4 ЖОВТНЯ — 65 років від дня народження Івана Сергійовича Чекмана — члена-кореспондента НАН і АМН України, доктора медичних наук, професора, академіка Нью-Йорської академії наук, лауреата Державної премії України, завідувача кафедрою фармакології Національного медичного університету ім. О.Богомольця. Народився в с.Чанків Дунаєвського р-ну.
- 4 ЖОВТНЯ — 110 років від дня народження Освальда Федоровича Бургардта (Юрія Клена) — поета, перекладача, літературознавця. Народився в с. Сербинівка Старокостянтинівського р-ну (1891-1947).
- 10 ЖОВТНЯ — 80 років від дня народження Павла Трохимовича Писаренка — Героя Радянського Союзу. Народився в с. Станіславівка Вінківського р-ну.
- 12 ЖОВТНЯ — 80 років з часу створення (1921) Хмельницького гуманітарного інституту (колишнє педагогічне училище).
- 18 ЖОВТНЯ — 60 років від дня смерті Володимира Юхимовича Свідзінського (1885-1941) — поета-перекладача. Закінчив Кам'янець-Подільську духовну семінарію. Дитячі роки провів у с. Моломолинцях Хмельницького р-ну. Працював редактором Кам'янець-Подільської філії ДВУ, архіваріусом ІНО (1921). Був репресований в 1941 р. Реабілітований посмертно 1964 р.
- 21 ЖОВТНЯ — 110 років від дня народження Есфіри Марківни Перцелай (1891-?) — доцента, кандидата медичних наук. Народилася в Сатанові Городоцького р-ну.
- 22 ЖОВТНЯ* — 85 років від дня народження Максима Мартиновича Паламарчука (1916-2000) — відомого вченого економіко-географа та економіста, академіка, віце-президента Українського географічного товариства, заслуженого діяча науки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, автора численних наукових монографій, шкільних підручників та посібників. Народився в с. Воробіївка Полонського р-ну.

- 24 ЖОВТНЯ — 90 років від дня народження Миколи Купріяновича Делегея (1911-1945) — Героя Радянського Союзу. Народився в с. Комини Ізяславського р-ну.
- 25 ЖОВТНЯ — 110 років від дня народження Мілія Вікентійовича Єзерського (1891-1976) — російського письменника. Автор понад двадцяти книжок, серед яких найвизначнішою є тетралогія “Влада і народ”, повість “Дмитрій Донської” та ін. Народився в м. Ізяславі.
- 28 ЖОВТНЯ — 80 років тому (1921) в районі Гусятина через Збруч перейшов повстанський загін Палія.
- 31 ЖОВТНЯ — 95 років від дня народження Йосипа Андрійовича Кадученка — Героя Радянського Союзу. Народився в смт Старій Ушиці Кам'янець-Подільського р-ну.
- ЖОВТЕНЬ — 155 років з часу перебування Тараса Григоровича Шевченка на Поділлі з метою вивчення пам'яток української старовини.
- ЖОВТЕНЬ — 70 років з часу виходу першого номера “Летичівської газети” (1931) — органу Летичівської райради та райдержадміністрації.
- ЖОВТЕНЬ — 35 років з часу заснування Хмельницького ПТУ №11.
- ЖОВТЕНЬ — 10 років з часу створення Подільської спілки молоді.

* * *

- 10 ЛИСТОПАДА — 55 років від дня народження П.А. Ладиженського — композитора, педагога. Народився в м. Кам'янці-Подільському.
- 14 ЛИСТОПАДА — 90 років від дня народження Івана Степановича Андрощука — Героя Радянського Союзу. Народився в с. Ганнопіль Славутського р-ну.
- 15 ЛИСТОПАДА — 110 років від дня народження Ісака Мойсейовича Печука (1891-1970) — вченого в галузі гірничої справи, доктора технічних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України. Народився в Летичеві.
- 18 ЛИСТОПАДА — 70 років з часу виходу першого номера газети “Вперед” — органу Ярмолинецької райради та райдержадміністрації.
- 21 ЛИСТОПАДА — 55 років від дня народження Михайла Антоновича Гуменницького (1946-1995) — поета, журналіста. З 1973 р. проживав на Хмельниччині, працював у ряді редакцій газет області.

22 ЛИСТОПАДА* — 200 років від дня народження Володимира Івановича Даля (1801-1872) — прозаїка, лексикографа, етнографа. Будучи військовим лікарем, у січні 1831 року прибув до Кам'янця-Подільського для боротьби з епідемією холери. У селах Черче, Голенищеве, Чорнокозинці записав легенди. Враження від перебування у Кам'янці склали основу повісті “Подоланька”.

24 ЛИСТОПАДА — 65 років від дня народження Юрія Миколайовича Коляно — українського вченого в галузі термомеханіки, доктор технічних наук, професора, лауреата Державної премії України (1981). Народився в с. Трительники Волочиського р-ну.

ЛИСТОПАД — 5 років з часу створення у Хмельницькому теледіакорпорації “Контакт”.

* * *

ОСІНЬ-ЗИМА — 55 років тому (1946) розпочався масовий голод в Україні, в тому числі на Хмельниччині.

* * *

5 ГРУДНЯ — 90 років від дня народження Сергія Івановича Гроша (1911-1990) — українського живописця, заслуженого діяча мистецтв України. Народився в с. Бражинці Полонського р-ну.

5 ГРУДНЯ — 65 років від дня народження Леоніда Трохимовича Пастушенка — прозаїка, автора книжок “Троє проти одного”, “Полиновий трунок”, “Лист до запитання”. Народився в селі Говори Вінківського р-ну.

13 ГРУДНЯ — 80 років від дня народження Андрія Юхимовича Дячука (1921-1945) — Героя Радянського Союзу. Народився в с. Великі Орлинці Красилівського р-ну.

15 ГРУДНЯ — 75 років від дня народження Володимира Петровича Вовкодава — краєзнавця-історика, етнографа, фольклориста, музеєзнавця Поділля. Народився в с. Лозни Летичівського р-ну.

22 ГРУДНЯ — 65 років від дня смерті Миколи Олексійовича Островського (1904-1936) — письменника, чия життя пов'язане з нашим краєм. Автор романів “Як гартувалася сталь”, “Народжені бурєю”.

25 ГРУДНЯ — 35 років з часу створення Хмельницького радіотехнічного заводу (нині ВО “Новатор”).

ГРУДЕНЬ — 60 років з часу створення Славутського міжрайонного підпільного комітету.

ГРУДЕНЬ — 560 років з часу першої згадки про Білогір'я (до 1946 року — Ляхівці).

- 2001 — 1005 років з часу першої літописної згадки про місто Полонне (996).
- 2001 — 860 років з часу вторгнення (1241) монголо-татарських полчищ на Правобережну Україну, в т.ч. і на Поділля.
- 2001 — 760 років з часу першої документальної згадки про с. Трусилівку Красилівського р-ну (1241).
- 2001 — 595 років з часу першої документальної згадки про с. Сокіл Кам'янець-Подільського р-ну (1406).
- 2001 — 590 років з часу першої документальної згадки про смт Лєтичів (1411).
- 2001 — 580 років з часу першої історичної згадки про с. Поляхове Теофіпольського р-ну (1421).
- 2001 — 570 років з часу першої письмової згадки про с. Жванець Кам'янець-Подільського р-ну (1431).
- 2001 — 570 років з часу заснування Деражні.
- 2001 — 500 років з часу документальної згадки про с. Пилява Старосинявського р-ну та с. Криворудка Красилівського р-ну (1501).
- 2001 — 450 років тому (біля 1551 р.) в Плоскирові було побудовано дерев'яну фортецю.
- 2001 — 410 років з часу документальної згадки про с. Чотирбоки Шепетівського р-ну (1591).
- 2001 — 400 років з часу письмової згадки (1601) про села Радошівка та Сахнівці Ізяславського р-ну, Баглаї та Киселі Старокостянтинівського р-ну, Велика Шкарівка Шепетівського р-ну, Печеськи, Митенці, Решнівка, Сорокодуби Красилівського р-ну.
- 2001 — 400 років тому (1601) в Кам'янці-Подільському цеховий майстер Стефан Самборський вперше поставив на книгах своєї бібліотеки екслібрис — це був перший екслібрис на книжках в Україні.
- 2001 — 200 років тому (1801) у Проскурові побудовано римокатолицький костюл св. Анни. Знищений в 1936 р.
- 2001 — 190 років з часу першої документальної згадки про с. Шарівка Ярмолинецького р-ну (1811).
- 2001 — 140 років з часу скасування кріпосного права (1861).
- 2001 — 140 років від дня народження Павла Федоровича Вікула (1861-1923) — краєзнавця, фольклориста Поділля, історика церкви, члена Подільського історико-археологічного товариства. 1893-1903 рр. — завідувач єпархіальною бібліотекою. Народився в м. Кам'янці-Подільському.

- 2001 — 130 років від дня народження Юхима Петровича Філя (1871-193?) — краєзнавця Поділля, літературознавця, етнографа, вченого секретаря Кам'янець-Подільського наукового при УАН товариства. У 20-ті роки викладав українську літературу в Кам'янець-Подільському ІНО, член редколегії “Записок” наукового товариства. Був репресований у справі СВУ.
- 2001 — 130 років тому (1871) у с. Терешки Красилівського р-ну було відкрито церковно-приходську школу.
- 2001 — 125 років тому (1876) вийшов перший том “Трудов Подольского церковного историко-археологического общества” — видання, в якому містилося багато відомостей про сучасну Хмельниччину.
- 2001 — 125 років з часу відкриття у Кам'янці-Подільському медичного училища (1876).
- 2001 — 120 років з часу відкриття у Берездові Ставутського р-ну однокласного сільського училища.
- 2001 — 110 років тому (1891) у Проскурові був побудований цукровий завод.
- 2001 — 110 років з часу відкриття у Кам'янці-Подільському єпархіяльної бібліотеки.
- 2001 — 105 років з часу створення Довжоцького спиртзаводу, що на Кам'янецьчині.
- 2001 — 100 років тому (1901) став до ладу Проскурівський пивзавод (нині АТ “Хмельпиво”).
- 2001 — 100 років від дня народження Григорія Ульяновича Павлика (1901-1978) — прозаїка, учасника Великої Вітчизняної війни. Автор мемуарів “Від Бугу до Волги”, “Знову над Бугом зорі”. Народився в с. Бахматівці Хмельницького р-ну.
- 2001 — 95 років від дня народження Йосипа Станіславовича Загаєвського — доктора ветеринарних наук, професора. Народився в с. Заріччя Ізяславського р-ну.
- 2001 — 90 років тому (1911) в Кам'янці-Подільському товариством “Просвіта” було широко відзначено Шевченківські дні.
- 2001 — 85 років з часу відкриття Красилівської загальноосвітньої школи №1.
- 2001 — 80 років з часу створення Славутського держлісгоспу.
- 2001 — 85 років від дня народження Бориса Яковича Первомайського — доктора медичних наук, професора. Народився в с. Стара Ушиця Кам'янець-Подільського р-ну.

- 2001 — 70 років з часу виходу першого номера газети “Городоцький вісник” (1931) — органу Городоцької райради та райдержадміністрації.
- 2001 — 65 років з часу відкриття Красилівської районної лікарні.
- 2001 — 65 років тому (1936) у Славуті відкрито школу медсестер.
- 2001 — 50 років тому (1951) в Красилові вступила в дію компресорна станція, перша на Україні.
- 2001 — 25 років з часу пуску (1976) у Славуті заводу силікатних стінових матеріалів (нині ВАТ “Силікат”).
- 2001 — 20 років з часу відкриття заводу “Кристал” у Ярмолинцях.

2 СІЧНЯ

65 років від дня народження І.Й. ЮЗВИШИНА

2 СІЧНЯ 1936 року в Віньківцях народився Іван Йосипович Юзвешин. Про свої дитячі роки він поки що майже не розповідав.

В 1959 році він закінчив Криворізький гірничорудний інститут і 5 років працював електромеханіком, програмістом, майстром, прорабом, керівником підприємства з монтажу і наладки електроніки, обчислювальної техніки, зв'язку на найбільших промислових об'єктах у Донбасі, Кривбасі, Казахстані і на Уралі. Він виявив хист і до теоретичної роботи. Це зумовило те, що в 1964 році Юзвешин вступив до аспірантури Московського інституту радіоелектроніки. А потім з 1967 року почалася робота науковим співробітником, викладачем. Саме в ті роки він розробив теорію локальних систем і мереж, які згодом здобули світове визнання. В 1977 році Юзвешин створив перший в світі обчислювальний центр колективного користування у сфері масового обслуговування населення.

Вже понад сто років вчені намагалися створити теорію “великого об'єднання” наявних у природі полів — електричних, магнітних, електромагнітних, гравітаційних, сильних і слабких, ядерних і хромодинамічних. Іван Юзвешин довів, що генералізаційно єдиним полем Всесвіту є інформаційно-сотове поле, частинними проявами якого є названі наявні в природі поля. І за елементарну міру інформації треба використовувати квант локальних чи розподілених відношень (інформаціон), тобто відношення між об'єктами, тілами, молекулами, атомами, електронами, еле-

ментарними частинками, полями, їх слідами, вакуумами в матеріалізованих і дематеріалізованих середовищах простору Всесвіту. І.Й. Юзвішин відкрив новий напрямок в науці і практиці, пов'язаний з інформацією всіх сфер людської діяльності і Всесвіту. Він — автор понад 260 проектів і наукових праць, винаходів. Наш земляк став засновником інформаціології — принципово нової фундаментальної науки, що базується на аналізі і синтезі наук, явищ і процесів природи. Він став доктором інформаціологічних наук, фізико-математичних наук, технічних наук, професором, академіком, творцем теорії інформаційних систем і мереж, засновником науки наук-інформаціоніки. В 1990 році Іван Юзвішин заснував Міжнародну Академію інформатизації, членами якої є понад 14 тисяч вчених. З 1994 року вона стала асоційованим членом Організації Об'єднаних Націй.

За видатний внесок в розвиток науки, відкриття фундаментальних законів ін формації Вчена Рада Міжнародної атестаційної комісії висунула І.Й. Юз вишина і його заступника Євринова Є.В. кандидатами на здобуття Нобелівської премії.

Євген Назаренко, краєзнавець.

ЛІТЕРАТУРА:

Кіндеревич А. Засновник науки наук //Хроніка. — 2000. — Вип. 35-36. — С.682-684.

Назаренко Є. Кандидат на Нобелівську премію з Віньковець //Проскурів. — 2000. — 22 верес. — С.12.

23 СІЧНЯ

80 років від дня народження В.С. СЕМЕНОВСЬКОГО (1921-1992)

Поет-пісняр Володимир Самійлович Семеновський народився 23 СІЧНЯ 1921 року в селі Кривин Славутського району. У 1938 році, закінчивши місцеву школу, вступив на філологічний факультет Житомирського педагогічного інституту. У 1942 році, будучи в евакуації, закінчив Челябінський педагогічний інститут. Отримав направлення на Сталінградський фронт. Брав участь у боях на Курській дузі, а після лікування в госпіталі — на І-му Прибалтійському та І-му Українському фронтах. Був двічі пора-

нений. Нагороджений орденами і медалями.

З 1946 року працював на вчительській та журналістській роботі в редакціях газет Житомирської, Рівненської та Хмельницької областей, а з 1961 року — старшим редактором обліту в Хмельницькому.

З 1938 року Семеновський друкувався в обласних та республіканських газетах, журналах, альманахах, колективних збірниках.

Гість Житомирського педінституту, де тоді вчився юний Володя Семеновський, Павло Тичина помітив на літературному вечорі студента з Поділля, познайомився з ним і відтоді їхнє спілкування тривало багато років.

У 1947 році Тичина читав вірш свого вихованця з трибуни сесії Верховної Ради України. Цей виступ разом з віршем Володимира Семеновського опубліковано в дев'ятому томі повного зібрання творів П.Г. Тичини. Є й там коротенька довідка про нашого земляка.

Вірші молодого Володимира Семеновського прихильно зустріли і Максим Рильський, і Михайло Стельмах.

Михайло Стельмах великою добіркою подолянина відкриває альманах з творів молодих українських письменників. А незабаром у видавництві “Радянський письменник” побачила світ книжка “На щастя землі”. Тут було представлено п'ятьох поетів фронтовиків, серед яких був і наш земляк.

Окремими виданнями вийшли збірки поезії Семеновського “Найрідніше” (1953), “Де Дністер і Збруч” (1958), “Бойове хрещення” (1985), “Сяйво калини” (1989), “Солов'ї прилетіли” (1991).

Поетичний хист поета формувався під впливом подільського фольклору і, передусім, народних пісень. То ж не випадково на вірші Володимира Семеновського писали музику відомі професійні і самодіяльні композитори — Климентій Домінчен, Аркадій Філіпенко, Микола Дремлюга, Степан Сабадаш, Володимир Атаман, Олександр Шугаєв, Микола Ба лема, Василь Кравчук, Олексій Бец, Борис Царьов, Ігор Краєв'янов, Михайло Люшня та інші.

Творча дружба довгі роки єднала нашого земляка зі співаком і композитором, поетом і професором Сергієм Козаком.

І нині пісні на слова Семеновського виконуються в народному ансамблі пісні і танцю “Козаки Поділля”, у самодіяльних ко-

лективах. Його поезії вивчають учні в навчальних закладах, декламують юні митці під час конкурсів і шкільних вечорів.

А.В. Сваричевський, лауреат обласної премії імені Т.Шевченка.

ЛІТЕРАТУРА:

Твори:

Де Дністер і Збручі: Поезії. — Хмельницький: Облвидав, 1958. — 92 с.

Коли тобі за шістдесят: (Вірш) //Кульбовський М. З подільського кореня: Публіцист. нариси з історії культури на Поділлі (середина XIX-XX ст.). — Хмельницький, 1999. — С.24-26.

Солов'ї прилетіли: Лірика. — Хмельницький, 1991. — 96 с.

Стань моєю піснею: (Вірш) //Сто поезій ста поетів /Упоряд. М.Ф.Федунець. — Хмельницький, 1992. — С.27. — (Хмельницька антологія).

Сяйво калини: Пісні та вірші. — Хмельницький: Облполіграф — видав., 1989. — 150 с.

Юність моя фронтова; Співають ветерани: (Вірші) //При світлі вічного вогню /Упоряд. В.Касакович, В.Олійник. — Хмельницький, 1999. — С.57-58.

Про В.Семеновського

Кульбовський М. Зорі малинове крило //Кульбовський М. З подільського кореня. — Хмельницький, 1999. — С.23-24.

Македон П. Сяйво пісні: (До 75-річчя від дня народж.) //Літ. громада. — 1996. — №2.

Міцінська Т. Володимир Семеновський //Хмельниччина: роки становлення та поступу (1937-1997): (Матеріали Всеукр. наук. іст.-краєзн. конф.). — Хмельницький, 1997. — С.72-74.

Міцінська Т. Володимир Семеновський //Літ. громада. — 1997. — №3.

Молодість приходить у віршах //Хмельницький веч. — 1991. — 8 трав.

Олександров С. Слово про поета-пісняра //Трудівник Полісся. — 1996. — 13 серп.

Пам'яті поета-земляка //Трудівник Полісся. — 1992. — 13 верес.

Сваричевський А. “Де Буг, як шабля блиска...” //Сваричевський А. Проскурів літературний від давнини до сучасності. — Хмельницький, 1998. — С.118-121.

Семеновський Володимир Самійлович //Мацько В.Шевченко в серії моїм. — Хмельницький, 1996. — С.34.

Семеновський Володимир Самійлович //Письменники Хмельниччини: (Бібліогр. покажч.). — Хмельницький, 1989. — С.42-43.

6 ЛЮТОГО

100 років з часу заснування Хмельницької державної обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М.ОСТРОВСЬКОГО

Історія створення найбільшої бібліотеки в області сягає 1891 року, коли прогресивна громадськість міста Проскурова звернулася до губернатора із проханням відкрити в місті читальню з російських та польських книг.

Однак ці намагання принесли очікуваний результат аж через 10 років. 6 лютого 1901 року було затверджено Статут бібліотеки, згідно з яким вона носила назву “Проскурівська Городська бібліотека в пам'ять А.С. Пушкіна”, і отримано дозвіл на її відкриття, яке відбулося в травні 1901 року в одній із кімнат офіцерського зібрання 46 Дніпровського полку по вулиці Олександрівській (нині Проскурівська). Книжковий фонд її становив близько 1000 примірників. Це були виключно російські книжки, журнали і газети. Бібліотека була платною. Річний внесок читачів становив близько 3-х крб., а ті, хто одночасно вносив готівкою або книгами не менше 50 крб., отримували право пожиттєвого користування бібліотекою. Особи, які надали бібліотеці значну пожертву, ставали почесними членами бібліотеки.

Користування бібліотекою було обмеженим. Не мали права користуватися бібліотекою неповнолітні, вихованці учбових закладів, нижчі військові чини, тощо.

Керівництво бібліотекою було покладено на Розпорядчий Комітет, який складався з 7 членів. В обов'язки Розпорядчого Комітету входив підбір бібліотекарів, керування справами та майном бібліотеки, вишукування коштів для придбання літератури та передплати періодики, проведення щорічних ревізій та складання звітів бібліотеки.

Бібліотекаря, за поданням Розпорядчого Комітету, затверджував та звільняв сам Губернатор.

Першим бібліотекарем Проскурівської міської бібліотеки була Марія Іванівна Наумова, яка була особисто знайома з О.І. Купрі-

ним. Про це детально описано у статті Афанасьєва “Современница “Поединок” (Огонёк, 1960р.).

В 1915 році Проскурівська Земська Управа постановила реорганізувати бібліотеку в повітову земську бібліотеку. Бібліотека значно розширилась — відкрилась читальня, показова виставка і пересувний музей. У визначений час оглянути виставку могли безкоштовно всі бажаючі, а пересувний музей побував зі своєю експозицією в усіх навчальних закладах міста і повіту.

Право безплатного користування бібліотекою надавалося земським гласним, земським службовцям і народним учителям. Інші громадяни в читальні могли користуватися літературою за мінімальну плату, а при видачі книг додому — вносили невелику заставу. Засобами утримання повітової земської бібліотеки були асигнування земських зборів, державні субсидії, збір за користування бібліотекою та пожертвування зацікавлених фірм.

Під час громадянської війни бібліотеку ім. Пушкіна було пограбовано, більшість книг — втрачено. Відновила свою роботу бібліотека в 1921 році.

З 1923 по 1930 рр. та з 1935 по 1937 рр., у зв'язку зі зміною адміністративно-територіального поділу, бібліотека була окружною, а з 1937 р. — знову міською.

В 1926 р. бібліотеці було присвоєно ім'я Ф.Дзержинського. В той час її книжковий фонд становив 4,2 тис. примірників. Зростанню книжкового фонду сприяло відкриття у 1925 р. в місті книжкової палати, яка постачала бібліотекам повіту літературу, а школам — підручники.

У 1937 р. у зв'язку із введенням нового адміністративного поділу України і появою областей в обласну бібліотеку була реорганізована одна з найстаріших і найбільших публічних бібліотек України (заснована у 1866 р.) Кам'янець-Подільська окружна бібліотека, нині центральна бібліотека ім. В.П. Затонського Кам'янець-Подільської міської ЦБС. Функції обласної вона виконувала до 1941 року.

Першим директором обласної бібліотеки був Анікеєв Микола Тимофійович, який загинув у роки війни.

Після перенесення обласного центру з Кам'янця-Подільського до м. Проскурова (березень 1941 р.) міській бібліотеці було надано статус обласної. Так як область була Кам'янець-Подільською, назва її до 1954 р. залишалась Кам'янець-Подільська обласна бібліотека.

У зв'язку з початком Великої Вітчизняної війни книжкові фонди з Кам'янець-Подільського до Проскурова передати не встигли. У перші дні війни прямим попаданням авіабомби було зруйноване триповерхове приміщення Кам'янець-Подільської бібліотеки. Майже весь її книжковий фонд було знищено, а книги, що уціліли, вивезено до Німеччини та Польщі. Розграбована була і бібліотека у Проскурові.

Втрати, нанесені Кам'янець-Подільській обласній бібліотеці, становили 169233 крб., в т.ч. було пограбовано і вивезено окупантами 27 тис. книг на суму 40240 крб. Чудом збереглося лише 6 тис. книг.

Своє відродження бібліотека розпочала після визволення м. Проскурова з 1 квітня 1944 року. Розширилось приміщення бібліотеки — її було переведено в колишнє приміщення міського казначейства по вулиці Остаповича, 64 (на розі сучасних вулиць Театральна і Грушевського), де вона знаходиться і сьогодні.

У розвиток обласної бібліотеки багато сил, досвіду, творчості вклали її директори М.Т. Анікеев, М.І. Мілютін, Р.В. Нагорна, В.П. Гусько, Г.М.Гордеева, С.Л. Карван. Великий внесок у розвиток бібліотечної справи внесли Т.В. Логвиненко, Р.Ф. Шпилько, В.І. Леонов, М.В. Цикрович, В.М. Бойко, О.П. Єфремова, Н.І. Вирвич, А.М. Ковальчук, В.К. Мазур, К.Г. Ісакова, Л.А. Дебеленко, Л.Л. Павлова, Н.В. Шляпникова.

На десятиліття з життям обласної бібліотеки переплелися долі досвідчених бібліотекознавців, натхненних пропагандистів книги М.І. Дрозд, Н.П. Онищук, Г.І. Поліщук, П.В. Кухарук, Г.Г. Чумак, Л.А. Снігур, Т.Г. Безвушко, Т.О. Фрідзон, С.Р. Михайлової, Т.О. Антонової, Н.М. Синиці, С.К. Сліпун, О.І. Чорноморець, В.М. Лошак, К.М. Фастішевської, Н.С. Білих, В.І. Сандули, Л.В. Шестакової, Г.С. Лісогор, С.О. Ковальчук, Е.В. Холмицької, Л.І. Марцонь, Н.П. Паславської, В.О. Мельник, В.І. Сергійчук, В.М. Шелегеди, Г.А. Босюк та багато інших.

Фонд ОУНБ сьогодні налічує біля 700 тис. видань, в т.ч. 520 тис. книг, біля 150 тис. журналів, 5,5 тис. газет, понад 18 тис. нотних видань. Щорічні надходження становлять 10-12 тис. видань. Протягом року бібліотека обслуговує понад 26 тис. читачів, які опрацьовують близько 450 тис. видань.

ЛІТЕРАТУРА:

Устав Проскуровской Городской библиотеки в память поэта А.С. Пушкина. — Проскурів, 1908.

Реорганизация библиотеки Проскуровской Земской Управы //Экономическая жизнь Подолии. — 1915. — №4 (февр.), — С.45.

Хмельницька державна обласна наукова бібліотека ім. М.Островського //Слободянюк П.Я. Культура Хмельниччини. — Хмельницький, 1995. — С.233-237.

Ювілей книгозбірні: Хмельниц. обл. 6-ці ім. М.Островського — 90 років: Буклет. — Хмельницький, 1990.

Василишина В.О. Обласна універсальна наукова бібліотека та система її пріоритетів //Культура Поділля: історія і сучасність: Матеріали II наук.-практ. конф., присвяченої 500-річчю м. Хмельницького. — Хмельницький, 1993. — С.181-182.

Василишина В.О. Обласна бібліотека: постаті директорів //Духовні витоки Поділля: творці історії краю. — Хмельницький, 1994. — С.188-192.

Карван С.Л. Ветерани бібліотечної праці Хмельницької обласної універсальної бібліотеки //Духовні витоки Поділля: творці історії краю. — Хмельницький, 1994. — С.185-188.

Синиця Н.М. Краєзнавча робота бібліотеки: єдність науки і практики //Збереження і відтворення культурно-національної спадщини Хмельниччини в нових суспільних умовах: Матеріали наук.-практ. конф. — К., 1995. — С.142-144.

Михайлова С.Р. Краєзнавчі фонди — документальна база бібліотечного краєзнавства: (З досвіду роботи Хмельниц. ОУНБ ім. М.Островського) //Бібліотечне краєзнавство у відновленні іст. пам'яті народу України: Матеріали наук.-практ. конф. — К., 1998. — С.149-151.

Михайлова С.Р. Система бібліографічних посібників про край: Історія та перспективи: (Видавнича діяльність ОУНБ) //Культура Поділля: історія і сучасність: Матеріали II наук.-практ. конф., присвяченої 500-річчю м.Хмельницького. — Хмельницький, 1993. — С.191-194.

Синиця Н.М. Література української діаспори у фондах Хмельницької ОУНБ //Проблеми духовного і національного відродження на Поділлі: Матеріали Всеукр. наук.-краєзн. конф. — Хмельницький — К., 1995. — С.57-58. — (До 90-річчя утворення поділ. “Просвіти”).

Вирвич Н.І. Інформаційно-бібліографічне забезпечення читачів в обл. наук. 6-ці ім. М.Островського //Хмельницькому — 500: Тези наук.-теорет. конф. — Хмельницький, 1991. — С.120-132.

Дегтярьова О. Інглиш? Дойч? Франсе?: (Про відділ інозем. літ. ОУНБ) //Проскурів. — 1998. — 2 жовт. — С.3.

Горбатюк В. При світлі Лесиного слова: (Традиційні збори жінок-літераторів обл. в ОУНБ) //Літ. Україна. — 2000. — 16 берез. — С.2.

Кузьмук В. Свято книголюбів і книгодарів: (Читач з вдячністю працівникам обл. наук. б-ки) //Проскурів. — 1998. — 2 жовт. — С.3.

21 ТРАВНЯ

65 років від дня народження І.В. РИБИЦЬКОГО

Іван Васильович Рибицький народився 21 травня 1936 року в селі Цвітоха Славутського р-ну. Дитинство припало на війну, окупацію з недоїданням та тривогами, повоєнними труднощами, що закінчилися голодом 1947 року. Про ті жахливі часи залишилися пекучі спогади, які часто відлунюють у його поезіях. 1954 року закінчив десятирічку у Теофіполі. Ще в школі почав писати вірші, один з яких був надрукований у районній газеті. Вступає на факультет журналістики Львівського університету. Вчився, писав поезії, очолював літстудію.

У 1959 році з університетським дипломом повернувся на рідну Хмельниччину. Працює в редакціях обласних газет “Радянське Поділля”, “Прапор юності”, “Корчагінець” — літпрацівником, зав. відділом, відповідальним секретарем.

1963 року у видавництві “Молодь” виходить збірка поезій “Озброєне серце”. Потім були “Хвилини і хвили” (1969), “Вишнева задума” (1974), “Свідок весни” (1981), “Луни близькі і далекі” (1983) та інші.

Любов до отчого краю, до землі, на якій мати наспівувала в дитинстві дорогих серцю пісень, до сторони, уславленої історією, перебуванням на ній Кобзаря — це органічне почуття щиро виказує себе у багатьох творах поета:

Ти —

найвеличніша поезія —

ввійшло в життя моє,

Поділля,

І стало святом назавжди.

Іван Рибицький давно вже живе у Дніпропетровську. Тут він

написав багато віршів, знайшов друзів. Та він не забуває краю, де народився і вилетів з родинного гнізда, де отримав звання лауреата обласної літературної премії імені Володимира Булаєнка, став членом Спілки письменників.

То ж від щирого серця, з глибини душі народилися рядки:

По світу широкому вік волочись,

де ліпше — там ахай,

де гірше — там охай.

Та знай,

що нема безіменних вітчизн,

а є Україна, Поділля, Цвітоха.

А. Сваричевський.

ЛІТЕРАТУРА:

Твори:

Вишнева задума: Поезії. — К.: Молодь, 1974. — 50 с.

Липень: (Вірші) //Сто поезій ста поетів /Упоряд. М.Ф. Федунець. — Хмельницький, 1992. — С.32. — (Хмельницька антологія).

Озброєне серце: Поезії. — К.: Молодь, 1963. — 57 с.

Свідок весни: Поезії. — Дніпропетровськ, 1981. — 63 с.

Хвилини і хвили: Поезії. — К.: Рад. письменник, 1969. — 64 с.

Про І.В. Рибицького

Сваричевський А. “Нема безіменних вітчизн, а є Україна, Поділля, Цвітоха” //Сваричевський А. Проскурів літературний: від давнини до сучасності. — Хмельницький, 1998. — С.122-124.

Сваричевський А. Краса України — Поділля: Літ. карта Хмельниччини. — Хмельницький, 1991. — 48 с.

Про І.Рибицького. — С.46.

Сіренко В. Іванові Рибицькому — 60 //Літ. Україна. — 1996. — 18 лип.

Іван Рибицький //Письменники радянської України: Бібліогр. довідник. — К., 1981. — С.228.

Рибицький І.В. //Мацько В. Літературне Поділля. — Хмельницький, 1991. — С.59.

Рибицький Іван Васильович //Письменники Хмельниччини: (Бібліогр. покажч.). — Хмельницький, 1989. — С.39-40.

10 ЧЕРВНЯ

95 років від дня народження А.П. БРИНСЬКОГО (1906-1981)

Людиною з легенди називають нашого земляка, воїна і письменника Героя Радянського Союзу Антона Петровича Бринського. Народився він 10 червня 1906 року в селі Андріївка Чеме-ровецького району в сім'ї селянина.

Хлопцеві минав тринадцятий рік, коли він подався у Кам'янець-Подільський. Працював у кузні, навчався у трудовій школі, у технікумі.

У 1928 році був призваний до армії. Тут він знайшов своє покликання, пройшовши шлях від рядового до полковника.

22 червня 1941 року частина, де служив Бринський, майже добу відбивала переважаючі сили фашистів.

Залишившись з вісімнадцятьма бійцями, комісар Бринський 18 липня 1941 року у районі Зембіна під Борисовим переходить до партизанської боротьби. Крупки, Конопеничі, Чешники, Вітебськ, Орша, Лукоморське озеро — ось місця, якими пролягли дороги Антона Бринського і його бойових друзів.

У жовтні 1941 року під Вітебськом, Бринський із своїм загonom зустрічається з Першим Білоруським розвідзагоном, який очолював інженер-полковник Линьков. Відбувається об'єднання загонів. Линьков стає командиром, Бринський — його заступником.

Згодом частина загону Бринського стала самостійною одиницею. До неї приєднався загін Каплуна, земляка з Полонного.

Всього за роки партизанської війни підричники Бринського здійснили близько 5 тисяч диверсій, підірвали майже вісімсот залізничних ешелонів. Від їх рук знайшли смерть десятки сотень фашистів.

Наприкінці 1942 року Антон Петрович, виконуючи завдання, залишив Білорусію і з групою бійців здійснив похід у західні області України. А потім у Бринського була розвідувальна і диверсійна робота на території Польщі, Чехословаччини. У лютому 1944 року нашому земляку було присвоєне звання Героя Радянського Союзу.

Після війни, закінчивши курси командирів дивізій, ще деякий час Антон Петрович служив у армії і лише 1954 року вийшов

у запас. Оселився у Нижньому Новгороді, де і помер 20 років тому — 14 червня 1981 року. Про подвиги партизанів він розповів у своїх книжках “По той бік фронту” (у 2-х томах), в повістях і оповіданнях “Партизанський кур’єр”, “Безвуса команда”, “Хлопчик у клітчастій кашкетині”, “Бойові супутники мої”.

Своєму рідному селу він присвятив книгу “Моя Андріївка”.

А.Сваричевський.

ЛІТЕРАТУРА:

Твори:

Боевые спутники мои /2-е изд. — Горький: Кн. изд-во, 1965. — 415 с.

Моя Андреевка: Автобиограф. повесть. — Горький: Волго-Вятское кн. изд-во, 1976. — 254 с.

Партизанский курьер. — Горький: Кн. изд-во, 1961. — 151 с.

По той бік фронту: В 2-х кн. — К.: Політвидав України. Кн.1. — 1976. — 351 с. Кн.2. — 1978. — 375 с.

Про А.П. Бринського

Макухін Н. На нього чатувала небезпека //Подільської землі сини. — Хмельницький, 1993. — С.13-15.

Історія міст і сіл Української РСР. Хмельниц. обл. — К.: УРЕ, 1971. — 706 с.

Про А.П. Бринського. — С.316, 594, 702.

Сваричевський А. Життя тривожне і цікаве //Рад. Поділля. — 1978. — 8 лип.

Сваричевський А. Людина з легенди //Корчагінець. — 1978. — 9 трав.

Пять тысяч диверсий //Бугай Е.М., Макухин М.Е. Из когорты мужественных. — Львов, 1978. — С.78-79.

Волостнов Н.И. Тропой отважных //Гордость и слава Подольи. — Львов, 1985, — С.45-49.

Золотухин В. Его линия фронта //Люди молчаливого подвига: Очерки о разведчиках. — М., 1975. — С. 275-300.

Спігер В. Полум’я життя — у книгах //Рад. Поділля. — 1979. — 15 квіт.

Крочек Я. Партизан — автор восьми книг //Рад. Поділля. — 1979. — 4 груд.

Герои Советского Союза: Краткий биограф. словарь. В 2-х т. — М.: Воениздат, 1987. — Т.І.

Про А.Бринського. — С.206.

Бринський А.П. //Мацько В. Літературне Поділля. — Хмельницький, 1991. — С.13.

Бринський Антон Петрович //Письменники Хмельниччини: (Бібліогр. покажч.). — Хмельницький, 1989. — С.8-9.

30 ЧЕРВНЯ

90 років від дня народження І.Б. ГУРВИЧ (1911-1995)

В титрах багатьох українських мультиплікаційних фільмів серед імен режисерів, художників, авторів сценаріїв перед глядачем промайне прізвище І.Б. Гурвич.

Це наша землячка. Вона народилася в сім'ї летичівського адвоката. Батько працював присяжним повіреним у повітовому суді. В 1915 році сім'я переїхала до Києва.

У 1920 році батько помер від сипного тифу. Отож дитинство Ірини не було безхмарним. Ще малою дівчина виявила хист до малювання. І після закінчення школи вступила на підготовче відділення Київського художнього інституту, потім було навчання в самому інституті, який успішно закінчила в 1934 році.

Тоді ж стала працювати художником у відділі учбового кіно Київської кіностудії. Потягнулися роки копіткої роботи по оформленню учбових і художньо-популярних фільмів. Цю роботу у 1941 році перервала війна. Разом з матір'ю та дітьми евакуювалася в азербайджанське місто Хаплар. Після визволення України Ірина Борисівна повернулася до Києва, в кіностудію.

Це був період, коли різко зріс інтерес глядачів до мальованих (мультиплікаційних) фільмів. Хоча перший такий фільм в Україні був поставлений ще в 1927 році, та систематичний випуск їх не був налагоджений. І лише в 1959 році на Київській кіностудії науково-популярних фільмів створюється об'єднання художньої мультиплікації. В ньому серед режисерів-постановників були І.Лазарчук та І.Гурвич. Вони разом в тому ж році поставили фільм "Пригоди Перця". І.Гурвич, працюючи режисером, часто виконувала і роботу художника. Завжди шукала нові тематичні і жанрові форми. Рецензенти часто називали її режисером-новатором. І.Гурвич шукала теми для фільмів, коли не було готового сценарію, писала сама.

У 1964 році Гурвич очолила об'єднання мультиплікації. На цій посаді вона пропрацювала двадцять п'ять років, згуртувавши закоханих у свою справу режисерів і художників. Значно зріс випуск картин на екрани, підвищився їх художній рівень. Це був період розквіту мультиплікацій в Україні. Сама Ірина Борисівна була взірцем роботи режисера. В 1967 році зняла, здійснила новаторську постановку фільму "Про полум'яне серце" за мотивами твору М.Горького, де Данко ціною свого життя виводить людей з рабства. Далі був антивоєнний памфлет "Марс-ХХ", екранізація казок "Чому в осла довгі вуха", "Заєць та їжак" (за мотивами казки І.Франка), романтична балада "Вересковий мед" (за Р.Стівенсоном), науково-фантастичні фільми. І в кожному з них помітний її оригінальний режисерський почерк.

Та справді видатним явищем в мистецтві є її звернення до українського фольклору. В 1971 році вона зняла фільм — екранізацію народних пісень "Як жінки чоловіків продавали" і "Як чоловіки жінок провчили". Тут Гурвич виступила і як режисер і як автор сценарію. Єдність задуму і втілення знайшли не тільки в перенесенні на екран сюжету пісні, а й у найточнішій передачі поетичності і краси створених народом образів. Фільм і пісня органічно поєднані в цілісний сюжет.

Після успіху цього фільму І.Б. Гурвич в 1973 р. було присвоєно звання заслуженого діяча мистецтв України.

З цього часу провідною для режисера стала тема українського фольклору. І останній свій фільм "Заколисана" теж зняла на основі фольклору. Всього вона створила понад 30 фільмів.

На пенсію пішла в 1989 році в віці 78 років. В 1991 році від імені міської Спільки краєзнавців я привітав її з 80-літтям. Вона була бадьорою. Сподівалася, що її картини будуть належним чином проаналізовані в окремій книжці. В 1995 році її не стало. Та живуть її фільми на екранах телевізорів, живе її мистецтво.

Євген Назаренко, краєзнавець.

ЛІТЕРАТУРА:

Назаренко Є.Д. Мультиплікатор з Летичева //Хмельниччина. — 1993. — 30 квіт.

Назаренко Є.Д. Секрет бодьорості //Подільської землі сини: 36. худож. публіцистики. — Хмельницький, 1993. — С.35-37.

Гурвич Ірина Борисівна //Митці України: Енцикл. довідник. — К., 1992. — С.195.

25 ЛИПНЯ

135 років від дня народження М.П. ЛЕВИЦЬКОГО
(1866-1932)

Модест Пилипович Левицький народився 25 липня 1866 року в селі Вихилівка Проскурівського повіту (нині Ярмолинський район) в родині дрібного поміщика. Батько був інспектором народних шкіл Подільської губернії. Молодша сестра Модеста Софія стала згодом відомою художницею.

1884 року Модест закінчує навчання в Кам'янець-Подільській гімназії і вступає до Київського університету на історико-філологічний факультет, який закінчує 1888 року. Під час навчання в університеті Левицький захоплюється ідейними течіями народництва. Сповнений бажання творити людям добро безпосередньо, Левицький здобув ще й медичну освіту у тому ж Київському університеті і 1893 року отримав диплом лікаря.

Ще до закінчення університету студент-медик Левицький зголошується добровольцем на боротьбу з епідемією холери. Самопожертвує працює спочатку на Оренбурзькій залізниці, а потім на рідному Поділлі, в Гайсинщині. Перші оповідання саме й відбивали його враження під час боротьби з епідемією.

У 1894-1898 роках Левицький обіймав посаду повітового лікаря у місті Ковелі, де предводителем дворянства був тоді Косач — батько Лесі Українки. Левицький стає приватним лікарем поетеси.

Спілкування з Косачами мало на Левицького визначальний вплив. Через Косачів він познайомився з Драгомановим, Старицьким, Лисенком.

Деякий час Левицький перебував на посаді директора земської фельдшерської школи у Києві, звідки його звільнили за участь у виборах на боці небажаного для уряду блоку. До 1912 року він працював залізничним лікарем у Радзівілові. Як політично неблагонадійного його переводять до Білої Церкви, де він працював до початку листопада 1917 року. Перша літературна праця — стаття “Про сільську медицину у неземських губерніях” була надрукована 1896 року в одному із російських журналів. Далі Левицький пише українською мовою цілу низку дрібненьких книжечок на медичні теми (“Невидимі вороги та друзі наші”, “Лікарський порядник” та інші). Перше

оповідання М.Левицького “За Коліївщини” з’явилося в 1901 р. в часописі “Київська старовина”. Відтоді під різними псевдонімами (М.Пилипович, Виборний, Макогоненко, Дід Модест) і під власним ім’ям в українській періодиці з’являються його твори. У 1907 році виходить перша збірка творів “Оповідання”.

У 1917 році Модест Пилипович бере активну участь в роботі Центральної Ради. Він очолює культурно-освітній департамент Народного міністерства шляхів. Пізніше в складі дипломатичної місії УНР перебував у Греції.

З 1921 року Левицький проживав у Чехословаччині. Працював лектором української мови, а водночас і лікарем Української господарської академії у Падеброді.

У 1927 році він переїжджає у Луцьк. Вчителює в українській гімназії. Помер Модест Левицький 16 червня 1932 року у Луцьку. У 1992 році там йому споруджено пам’ятник.

М.Левицькому належать два драматичних твори — “В клуні” та “Безпартійний”. Він автор граматики української мови.

А.Сваричевський.

ЛІТЕРАТУРА:

Твори:

Перша льгота: (Оповідання) // Джерело. — 2000. — №1.

Перша “льгота”. — Львів: Каменярь, 1966. — 139 с.

Про М.П. Левицького

Гей В. Нектар і полин: (Вірш, присвяч. пам’яті письменника, лікаря і педагога М.Левицького) // Свіча вічності. — Хмельницький, 2000. — С.33-34.

Онуфрійчук М.А. Син Поділля — дідусь Волині // Поділля і Півден. — Схід. Волинь в роки Визвол. війни середини XVII ст.: Матеріали Всеукр. іст.-краєзн. наук.-практ. конф. — Стара Синава, 1998. — С.42-49.

Сваричевський А. Лікар і письменник // Сваричевський А. Проскурів літературний: від давнини до сучасності. — Хмельницький, 1998. — С.42-49.

Сваричевський А. Лікар і письменник // Культура Поділля: Історія і сучасність: Матеріали II наук.-практ. конф., присвяченої 500-річчю м. Хмельницького. — Хмельницький, 1993. — С.260-261.

Назаренко Є. Письменник і лікар //Поділля. — 1998. — 25 груд. — С.8.

Дорохов В. Лікар Лесі Українки //Вперед. — 1992. — 7 листоп. — (Наші знатні земляки).

Юкало В. Він лікував людей і мову //Дивослово. — 2000. — №7. — С.26-30.

Покальчук Ю. “Добром налите серце...” //Слово і час. — 1996. — №7. — С.6-10.

Болабольшенко А. Модест Левицький //Рідна шк. — 1998. — №12. — С.22-28.

Левицький Модест Пилипович //УРЕ. — 2-е вид. — К., 1981. — Т.6. — С.89-90.

Левицький М.П. //Мацько В. Літературне Поділля. — Хмельницький, 1991. — С.41.

Левицький Модест Пилипович //Письменники Хмельниччини: (Бібліогр. покажч.). — Хмельницький, 1989. — С.26.

ЛИПЕНЬ

Окупація Кам'янець-Подільської області (нині Хмельницької) німецько-фашистськими загарбниками (До 60-річчя події)

Окупація міст і містечок області

- 3 липня — Берездів, Волочиськ
- 4 липня — Шепетівка
- 5 липня — Гриців, Ізяслав, Ляхівці (нині Білогір'я), Понінка
- 6 липня — Базалія, Полонне, Сатанів, Теофіполь
- 7 липня — Антоніни, Оринин, Славута, Стара Ушиця, Чорний Острів
- 8 липня — Городок, Красилів, Меджибіж, Проскурів (нині Хмельницький), Старокостянтинів, Ярмолинці
- 9 липня — Солобківці, Чемерівці
- 10 липня — Кам'янець-Подільський, Остропіль
- 11 липня — Віньківці, Деражня, Дунаївці
- 12 липня — Миньківці, Михампіль
- 14 липня — Нова Ушиця, Стара Синява
- 17 липня — Вовковинці, Летичів

Чорна статистика: за період окупації області...

— убито і закатовано 222 тис. мирного населення, 256 тис. військовополонених;

— відправлено до Німеччини на примусові роботи 117230 юнаків і дівчат;

— спалено 27 сіл:

Білогірський р-н: Синютки

Волочиський р-н: Канівка

Ізяславський р-н: Білижинці

Білотин

Васьківці

Двірець

Коммини

Клубівка (Клембівка)

Лютарка

Михля

Михнів

Похощівка

Поліське (Велика Гнійниця)

Сошне

Полонський р-н: Білецьке

Буртин

Воробіївка

Кустівці

Онацьківці

Славутський р-н: Волиця (Вульки)

Голики

Губельці

Миньківці

Сільце

Хоровиця

Старосинявський р-н: Сьомаки

Теофіпольський р-н: Караїна

— знищено 430 промислових будівель, 16 тис. виробничих приміщень у колгоспах;

— сума збитків, заподіяних окупантами народному господарству області, становила 18 млрд. 558 млн. крб.

ЛІТЕРАТУРА:

Поділля у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 рр.): 3б. док. і матеріалів. — Львів, 1969. — 416 с.

Німецько-фашистський окупаційний режим на Україні: 36. док. — К.: Держполітвидав УРСР, 1963. — 488 с.

Кам'янець-Поділ. обл. — див. геогр. показч. — С.445.

Україна в другій світовій війні у документах: 36. нім. архів. матеріалів /Упоряд. В.Косик. — Т.2 — Львів, 1998. — 384 с.

Т.3 — Львів, 1999. — 382 с.

Сообщение Чрезвычайной Государственной Комиссии по установлению и расследованию злодеяний немецко-фашистских захватчиков и их сообщников: Истребление гитлеровцами советских военнопленных в «Гросс-лазарете» Славута Каменец-Подол. обл. — М., 1944. — 16 с.

Лето 1941. Украина: Док. и материалы. Хроника событий. — К.: “Украина”, 1951. — 512 с.

Кам'янець-Поділ. обл. — С.105, 142, 165, 172, 173, 174, 181, 182, 470, 471, 472.

Год 1941. Юго-Западный фронт: Воспоминания. Очерки. — Львов: “Каменяр”, 1970. — 312 с.

Хмельниччина — С.152, 184, 191, 249, 255-256, 305.

Гарнага І.В. Оборонні бої на Хмельниччині в липні 1941 року //Тези доп. VI Поділ. іст.-краєзн. конф. Секція історії рад. періоду. — Кам'янець-Подільський, 1985. — С.65-66.

Назаренко Є. Хмельниччина: 22 червня 1941 року //Поділ. кур'єр. — 2000. — 22 черв. — С.І.

Назаренко Є. Бої 1941 року //Прибуз. зоря. — 1995. — 5 січ.

Левченко М. У перші дні війни (на Поділлі) //Світло Жовтня. — 1991. — 9 трав.

Книга Пам'яті України: Іст.-мемор. вид. в 10 т. Хмельниц. обл. — Хмельницький: “Поділля”, 1995-1997.

Поділля в період Великої Вітчизняної війни //Нариси історії Поділля. — Хмельницький, 1990. — С.271-288.

Дзбоник В.В. Документи Хмельницького облдержархіву про звірства німецько-фашистських загарбників у роки окупації Хмельницької обл. 1941-1944 рр. //Матеріали IX Поділ. іст.-краєзн. конф., присвяч. 50-річчю Перемоги у Великій Вітчизняній війні. — Кам'янець-Подільський, 1995. — С.50-51.

Алгухова О. Що принесли війна області: З акту розслідувань // Поділ. кур'єр. — 1999. — 7 трав. — С.3.

Режим насильства і грабежів: (Перші місяці фашист. окупації в обл.) //Рад. Поділля. — 1991. — 19 черв.

Хмельницька область: (Про села, спалені гітлерівцями під час

окупації) // Вінок безсмертя: Кн.-меморіал. — К., 1988. — С.421-462.

Дзвони пам'яті: Кн. про трагедію сіл, знищених фашистами у роки війни на території Вінниц., Тернопіл., Хмельниц. обл. — К.: Рад. письменник, 1990. — 207 с.

Тимичев Л.А., Макухин М.Е. Навечно в памяти: О сёлах Хмельниччины, сожженных фашистскими захватчиками за помощь населения сов. партизанам. — Хмельницький, 1981. — 40 с.

Царик О. Розстріляні села: свідчать іст. джерела // Світло Жовтня. — 1991. — 11 квіт.

Україна сниться...: (Неотримані листи подолян, відправлені з Німеччини у 1942-1944 рр.) / Упоряд. О.Алтухова, Н.Ільїна, М.Слободян. — Хмельницький, 1995. — 140 с.

22 ЖОВТНЯ

**85 років від дня народження М.М. ПАЛАМАРЧУКА
(1916-2000)**

Максим Мартинович Паламарчук — видатна постать у географічній науці, знаний фахівець на освітянській ниві, яскрава особистість. Його діяльність була надзвичайно багатогранною — відомий учений економіст-географ, автор численних наукових монографій, шкільних підручників та посібників, член редколегії “Українського географічного журналу”, енциклопедичних видань, журналу “Регіональна економіка”, член Комісії з питань відтворення видатних пам'яток історії та культури, віце-президент Українського географічного товариства, науковий керівник та консультант творчої молоді.

Це був обдарований природою і долею селянський син, що виріс до академіка і став визнаним провідником географічної науки в Україні у другій половині ХХ століття.

Народився М.М. Паламарчук 22 жовтня 1916 року в с. Воробіївка Полонського району. Тернистим був його життєвий шлях: закінчив місцеву 7-річну школу, працював у колгоспі, навчався в технікумі. Після успішного закінчення в 1939 році геолого-географічного факультету Київського університету імені Т.Шевченка працював викладачем географії у Херсонському педінституті, а далі — війна, що перервала його задуми, творчі помисли.

М.М. Паламарчук був учасником бойових дій з перших днів війни. Брав участь в обороні Дніпропетровська, Воронежа, у важких битвах на Курській дузі, на Дніпрі, воював на Сандомирському та Одеському плацдармах. Війну закінчив у Дрездені, пройшовши шлях від молодшого сержанта до гвардії старшого лейтенанта, мав почесну солдатську нагороду — медаль “За відвагу”.

У післявоєнний період М.М. Паламарчук викладає студентам економічну географію у Львівському торгово-економічному інституті, успішно поєднуючи педагогічну й адміністративну роботу з науковою діяльністю, навчається в аспірантурі Інституту економіки АН України. На основі виконаних наукових досліджень з питань розвитку бурякосіяння та цукрової промисловості в західних областях України в 1951 році захистив кандидатську дисертацію, а в 1959 році — докторську, присвячену економічним проблемам розвитку цукробурякового виробництва.

1962 року Максим Мартинович переїжджає до Києва і повністю поринає в наукову діяльність — спочатку в Раді з вивчення продуктивних сил України, потім — в Інституті геологічних наук АН України, де засновує сектор географії.

Паламарчук доклав багато зусиль, щоб перетворити сектор географії, а згодом відділення географії в Інститут географії НАН України.

Активно займаючись творчою науковою діяльністю, великий вчений мав вагомий творчий доробок, досяг вершин у фундаментальних дослідженнях, послідовно впроваджував наукові результати в практику суспільної діяльності.

Наукові монографії академіка разом з виданнями інших провідних географів України були відзначені Державною премією України в галузі науки і техніки.

26 лютого 2000 року М.М. Паламарчук відійшов у вічність. Але свої знання, методи досліджень, наукову майстерність Максим Мартинович передав своїм послідовникам, адже створена ним українська школа суспільно-географічних досліджень визнана не тільки в Україні, а й за її межами.

ЛІТЕРАТУРА:

Праці М.М. Паламарчука:

Агропромышленные комплексы: Географические аспекты. — М.: Знание, 1988. — 45 с.

Географія мінеральних ресурсів Української РСР: Посібник для вчителів. — К.: Рад. шк., 1985. — 136 с.

Економічна і соціальна географія України з основами теорії: Посібник для викладачів екон. і геогр. фак. вузів, наук. працівників, аспірантів /Міжнар. фонд “Відродження”; Програма “Трансформація гуманіт. освіти в Україні”. — К.: Знання, 1998. — 416 с. — (В співавторстві).

Мінеральні ресурси і структура районного промислового комплексу. — К.: Наук. думка, 1972. — 215 с.

Проблемы развития и размещения производительных сил Юго-Западного района. — М.: Мысль, 1976. — 262 с. — (В соавторстве).

Свеклосахарное производство Украинской ССР. — К.: Наук. думка, 1964. — 215 с.

Територіальна структура промислового комплексу економічного району. — К.: Наук. думка, 1974. — 127 с.

Про М.М. Паламарчука

Пилявський С.П. Служіння науці //Поділ. землі сини. — Хмельницький, 1993. — С.84-86.

Костриця М., Костриця Н. Паламарчук Максим //Південно-Східна Волинь: наука, освіта; культура: Матеріали регіон. наук.-краєзн. конф. — Хмельницький — Шепетівка, 1995. — С.21-23.

Пістун М. Кафедра економічної і соціальної географії //Краєзнавство. Географія. Туризм. — 1998. — №12. — С.6.

Із змісту: Про вченого-земляка.

Нагірна В., Пащенко В. Пам'яті академіка Максима Мартиновича Паламарчука //Краєзнавство. Географія. Туризм. — 2000. — №16. — С.1-2.

Паламарчук Максим Мартинович //Історія Академії наук Української РСР. — К., 1982. — С.704-705.

Паламарчук Максим Мартинович //Геогр. енцикл. України: В 3-х т. — К., 1993. — Т.3. — С.6-7.

70 років з дня народження Паламарчука Максима Мартиновича //Відзначення знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини в 1986 році. — Хмельницький, 1985. — С.19-20.

Паламарчук Максим Мартинович //Вчені Хмельниччини: (Бібліогр. покажч.). — Хмельницький, 1988. — С.10-11.

22 ЛИСТОПАДА

**200 років від дня народження В.І. ДАЛЯ
(1801-1872)**

Володимир Іванович Даль — лексикограф, фольклорист, учений-діалектолог і письменник. Він упорядкував “Тлумачний словник живої великоруської мови” (4 т., 1863-67), а також збірку “Прислів’я російського народу” (1861-62), що містить двадцять тисяч зразків цього жанру народної творчості. В.І. Даль відомий також як автор повістей, оповідань, казок, етнографічних нарисів. У колі його дослідницьких інтересів була й культура України, її народна творчість і мова. Писав часто під псевдонімом Козак Луганський.

Народився В.Даль 22 листопада 1801 року в Лугані (тепер Луганськ) в сім’ї лікаря. Тринадцяти років вступив до Петербурзького морського кадетського корпусу, після закінчення якого дістав офіцерський чин і близько шести років прослужив на Чорному і Балтійському морях. Далі він навчався на медичному факультеті Дерптського. Склавши екзамени на звання доктора медицини і хірургії, В.Даль їде в діючу армію, де служить військовим лікарем, беручи, зокрема, участь у російсько-турецькій війні (1828-1829). У послужному списку В.Даля поруч з переліком ратних подвигів у графі, де зазначено місце служби, читаємо й таке: “Кам’янець-Подільський”.

Про свої враження від перебування у місті над Смотричем Даль пише у повісті “Подоланка”.

У місті тоді спалахнула епідемія холери. Місцева влада розподілила Кам’янець-Подільський на кілька районів. 24 січня 1831 року В.Даля призначили завідувати першим районом. Холера косила мешканців міста. Але все ж таки завдяки заходам епідемію вдалося пригасити.

Недовго Даль перебував на Поділлі, менше року, і часи були дуже несприятливі для вивчення краю, але все ж тридцятирічний лікар знаходив час, щоб знайомитись із історією, археологією та архітектурою, життям та побутом народу, збирати легенди та повір’я, поповнювати свої записи народної лексики і фразеології.

Перебуваючи на Поділлі, Даль записав кілька легенд і включив їх у статтю “Місцеві перекази”. Він відносить наш край до тих регіонів, що мають дуже багатий фольклор. Цю думку він підтверджує легендами, записаними в селах Поділля: Чергану, Голенищевому (нині Чемеровецький район) і Чорнокозинцях (нині Кам’я-

нець-Подільський район). Привертає увагу легенда про сміливу подолянку, яка врятувала село від татарського набігу.

Помер В.І. Даль 4 жовтня 1872 року у Москві.

На Поділлі шанують його пам'ять. Ряд експозицій присвячено йому в Кам'янець-Подільському історичному та Хмельницькому краєзнавчих музеях.

А.Сваричевський.

ЛІТЕРАТУРА:

Твори:

Избранные произведения. — М.: Правда, 1983. — 447 с.

Повести; Рассказы и очерки; Сказки. — М. — Л.: Гослитиздат, 1961. — 436 с.

Пословицы русского народа: В 2-х т. Т.1-2. — М.:Худож. лит., 1984.

Толковый словарь живого русского языка: В 4-х т. — Т.1-4. — М.: Рус. язык, 1978. — 1980.

Література про перебування В.І. Даля на Поділлі

Сутягіна А.А. Подільські нариси В.І. Даля у світлі концепції фольклору М.Г. Чернишевського //Тези доп. VI Поділ. іст.-краєзн. конф. Секція історії дожовтнев. пер. — Кам'янець-Подільський, 1985. — С.36-37.

“Я з рідним почуттям читаю і згадую все, що стосується Південної Русі і України” //Подолянин. — 1997. — 24 січ.

Мазурик Є. Володимир Даль на Поділлі //Мед. газ. — 1996. — №17.

Сваричевський А. Краса України — Поділля: Літ. карта Хмельниччини. — Хмельницький, 1991. — 48 с.

В.І. Даль у Кам'янці-Подільському. — С.5.

Сваричевський А. В.І. Даль на Поділлі //Нар. творчість та етнографія. — 1977. — №1. — С.34-37.

Сваричевський А. Володимир Даль на Поділлі //Корчагінець. — 1976. — 20 листоп. — (До 175-річчя від дня народження).

Паламарчук Л.С. Даль Володимир Іванович //Укр. літ. енцикл.: В 5-ти т. — К., 1990. — Т.2. — С.9-10.

Даль Володимир Іванович //УРЕ. — 2-е вид. — К., 1979. — Т.3. — С.234.

Даль В.І. //Мацько В. Літературне Поділля. — Хмельницький, 1991. — С.23.

Даль Володимир Іванович //Письменники Хмельниччини: (Бібліогр. покажч.). — Хмельницький, 1989. — С.61-62.

ЗМІСТ

Передмова	2
Хронологічний перелік знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2001 рік	3
65 років від дня народження І.Й. Юзвишина	16
80 років від дня народження В.С. Семеновського	17
100 років з часу заснування Хмельницької держав- ної обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М.Островського	20
65 років від дня народження І.В. Рибицького	24
95 років від дня народження А.П. Бринського	26
90 років від дня народження І.Б. Гурвич	28
135 років від дня народження М.П. Левицького	30
Окупація Кам'янець-Подільської області німецько-фашистськими загарбниками	32
85 років від дня народження М.М. Паламарчука	35
200 років від дня народження В.І. Даля	38

Підписано до друку 12.12.2000. Формат 60х84 1/16.

Ум.арк.2,3. Обл.вид.арк.2,38. НВП "Евріка" ТОВ, м.Хмельницький,
вул.Свободи, 2/1, (0382) 70-03-28, 70-03-29

E-mail: evrika@infocom.km.ua <http://www.infocom.km.ua/~evrika>

Комп'ютерний набір, верстка та друк НВП "Евріка" ТОВ.

Зам. 878, 2000, наклад 167.

Свідоцтво ХЦ 011 від 26.10.2000.

4500